

V R T E C .

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 3.

V Ljubljani 1. marca 1883.

Leto XIII.

Lažnívi prijatelji.

Doklèr te ljubi sreča míla,
Po tvôjem slédu vsák hití,
A kádar bóde te raníla,
Od tebe naglo vse zbeží:
Nesréči kdo vesélo slúži?
Nesíljen kdo li z njo se drúži?

Prijátelj sprémlja te nepraví,
Doklèr se víje gládek pót,
A v bréznih te bojèč ostaví,
Stezé si íšče sam drugód:
Izkúšenei povsód mí bodo
Verjéli brídko to usódo.

Nocój se báha nekatéri:
Iz prsij móje sree ná!
Užé se jutri iznevéri,
V nevíhtí stréhe ti ne dá,
Ker ti nezgóda srebrnike
Pobrála, vzela je zlatnike.

Prijátelji so tvoji krívi,
Ki bógat si jih vódil v svét,
Da tí v prepád si pogubljívi
Izginil v evétji svójih lét:
Potém so tisti krohotáli,
Ki vánj samí so te peháli!

V. Š.

Krepóst ne pozna maščevanja.

Stara Jarnejka, Bog jej daj mir in pokoj, znala je mnogo lepega pripovedovati. Dobre otroke je posebno rada imela, a hudobne je že po nosu poznala in jih podila od sebe. Minulo je že kacic dvajset let, kar jo krije črna zemlja, a jaz kakor bi jo videl še danes. Stara, grbava, vedno s palico v jednej, a z duhanico (tobakiro) v drugej roci. hodila je najrajše na pokopališče. Tu je na gomili kacega soseda iz-

molila kratko molitvico, poljubila veliki križ, ki je visel pred cerkvenimi vrati. in potem zopet polagoma korakala pod Mejačevo lipo, kjer je na hrastov panj sela, a mi otroci takó okolo nje, da bi nam kaj pripovedovala.

Jaz sem bil pri starej Jarnejki v nekakej posebnej milosti. Ali veste zakaj? Povedati vam hočem, ali nikarte se mi smijati. Bil sem v posebnej milosti pri njej zavoljo tega, ker sem jej prinesel vselej najboljšega tobaka in to najhitreje iz Maličeve trafike.

Kadar se nas je takó zopet nekoliko otrok posedlo pod Mejačevo lipo, in sem jaz zopet priskakal k starej Jarnejki s polno tobačnico duhana, ter smo jej vsi po vrsti izpovedali, kako smo bili dobri in pridni. nasmijala se je starka, odprla tobačnico, napolnila nos s svežim tobakom, podprla se ob kljuko svoje debele palice in začela tako-le :

„Danes mi je, otroci, res nekako ugodno. Kašelj me popušča in kramar Malič je danes gotovo odprl nov zavitek tobaka, ker tako lepó diši kakor spomladanske cvetice. Bila sem danes nenavadno daleč na sprehod, tjá do županovega travnika. Ondu sem dolgo sedela pod kozolcem in prišlo mi je na misel, kako se svet naglo izpreminja. Kaj je petdeset, šestdeset, sedemdeset let na tem svetu? Nič, otroci, prav nič! Evo pogledjte mene: to leto imam užé 8 križev, jedno kljuko in tri leta na svojem hrbtu, pa sem, kakor da še danes gledam lepo imovino mladega grofa Livadiča, njegove lepe konje, njegove role in krave, ter vse one njegove krasne vrtove, katerim sled se še zdaj pozna ob županovej senožeti, ter vse one brezšteviline purane, peteline, kokoši in piščeta, ki so po obširnem dvorišči letali, grgetali, kikerikali in kodajcali, da je človeku kar po ušesih vrvelo.

Danes mladega grofa ni več med živimi. Smrt ga je pokosila tam nekje na Nemškem, kamor je odšel, ko je bil prodal svoje posestvo.

Starka zakašlja, odpre tobačnico in ponosljá nekoliko prahú, ter potem nadaljuje kakor na novo poživljena tako-le :

„Tukaj imate otroci vzgled, kako Bog večkrat že na tem svetu kaznuje brezbožnega človeka. Bil je namreč ta mladi grof Livadič tak človek, Bog mu bodi milostiv njegovej duši! Nikoli ni šel k sv. maši, nikoli k izpovedi, a vsako nedeljo se je postavil ob cesti tikoma cerkve, ter je ošabno gledal in zasmehoval ljudi, kateri so šli v cerkev k službi božjej. Kadar je pozvonilo k začetku sv. maše, obrnil se je gizdalin in — šel domóv, mesto v cerkev.

Najbolj se je posmehoval ta ošabnež nekej Marijci Obrezovej. Drvarja Matijo poznate, kaj ne? Ta je od njenega brata sina sin. Vsi Obrezovi so se že preselili na óni svet, samó Matija z menoj še tukaj uživa božjo milost življenja. Ej, otroci, to vam je bila dobra Marijca . . .“

Starka potegne robec in si otare solzé.

„Kadar je šla Marijca v cerkev, takó je bil grofič za njo s svojimi malovrednimi pajdaši ter jo je zasmehoval in žalil z neumnimi burkami in šalami. Vprašal jo je, kdaj se jej Bog prikazuje v spanji, je li vidi večkrat angele po noči, koliko „očenašev“ je izmolila, od kar je zadnjič Bogá razžalila i. t. d. Marijca se je zaradi tacega zasmehovanja večkrat bitko razjokala. Niti blizu grofove graščine ni smela. Ljudjé so jo nagovarjali, naj predrznega mladeniča obznani gospóski, ali bolje je storila, da ni slušala ljudi, ker potem bi bilo še slabejše za ubogo siroto.

Necnega dne je bilo v graščini nekoliko tuje gospóde. Vso noč so se veselili in bili židane volje, a zjutraj so se vsi z mladim grofom nekam razgubili. Mladega grofa, katerega je bilo drugače vsak čas videti na vsakem oglu hiše, ni bilo videti ta dan nikjer. Njegovi služabniki so se na večer zelo ustrašili, a še bolj družega dne, ko ni bilo gospoda grofa od nikoder.

Proti večeru istega dne se pripelje mladi grof na veliko veselje svojih služabnikov — kaj mislite otroci, s kom?

Z Obrezovo Marijco, dá — z Marijco. Ljudjé iz vasi so vrelí skupaj, ko so gledali to čudo. Grof brezbožnik, ki se je povsod norčeval iz pobožne Marijce ter jo zaradi njene pobožnosti in bogoljubnega življenja žalil, ta grof se je zdaj peljal z Marijco v jednom vozu! „Kaj to poméni? kako je to?“ vprašali so ljudjé drug družega.

Kmalu je bila uganka rešena. Marijca idoč družega dne iz Podklanca domóv, kjer je pomagala strini žito vršit, in prišedši do bližnjega gozdíča, slišala je nekako stokanje na Brusnikovej livadi. Čim bolj je poslušala, tem bolj se jej je zdelo, da je to glas kakega nesrečnega človeka. Pohitela je po ónem pustem kraju od koder se je slišal človeški glas in na svoje veliko začudenje je našla mladega grofa

Livadiča, s krvjo oblitega njim okrvavljena suknja.

in skoraj popolnem onemoglega ležati na zemlji.

Komaj ga privzdigne, vzame ruto s svojega vratú ter obviije veliko rano na desnej roki udadega gródelina. Pred njim je ležal klubuk in meč, a pod

Grof od slabosti, a nekoliko tudi od sramote ni mogel niti besedice izpregovoriti, ko je videl, da je njegov rešitelj ravno tista Marijca, s katero se je on vedno norčeval in katero je toliko kratí po nedolžnem razžalil. Marijca ga niti vprašala ní, kaj je vzrok tej nesreči, storila je vse, kar je v tem hipu storiti mogla; privzdignila ga je in videč, da je zaradi otekle krvi takó onemogel, da ne more na nogi, položila ga je zopet na razgrneno suknjo in ga prosila, naj ostane miren, dokler ne pridejo z vozom ponj. To rekši, hitela je v bližnjo vas po voz in za nekoliko časa se je užé peljala z grofom domóv. Tudi domá je Marijca storila vse, da bi se mlademu grofu hitreje pomagalo.

Družega dne se je po vsej vási slišalo, da je imel grof z nekim tujcem dvo boj zaradi razžaljene časti, in v tem dvo boji je bil hudo ranjen. Slišalo se je tudi, da je Marijca grofu ohranila življenje.

Za nekaj dni po tem dogodku je poslal grof Marijci veliko mošnjo srebrnega denarja v zahvalo za njeno požrtovanje; ali ona mu je vse to vrnila, rekoč, da je za njo najboljše plačilo tolažba, da mu je življenje otela.

Od sih dob ni mladi grof nikoli več Marijce žalil, nego povsod jej je skazoval primerno spoštovanje. Tudi v cerkev je začel hoditi ter je bil od tega časa ves drugačen človek. Ne vem, ali je, ali ni res, slišalo se je pozneje, da so ga na Nemškem razbojniki ubili. Bilo temu kakor si boji, to je gotovo, da ne živi več, in tudi njegove rešiteljice Marijce ni več na svetu.

Takó otroci — završila je stara Jarnejka svojo povest — takó se večkrat godi ljudém, kateri oblagodarjeni s posvečnim bogastvom mislijo, da se smejo norčevati s sirotami in šale uganjati z verskimi nauki.“

Starka zopet ponoshjá nekoliko tobaka in se vzdigne. Jaz hitro skočim in jej podam palico. Za malo časa potem umrla je tudi ona. Bila je to njena poslednja povest, katero nam je pripovedovala.

Dokler koli bodem živ in kadar koli pridem pod Mejačevo lipo, vselej se bodem spominal stare Jarnejke, mladega grofa in Obrezove Marijce.

Lj. T.

Sreča in Nesreča.

Bil je siromak kmet, ki ni imel niti orodja za obdelovanje zemlje niti živine, a otrok je imel celo kópo v hiši. Prišla je vzpomlád, in siromak ni znal s čim bi oral. Njegovi sosedi so šli z oralom in živino na polje, a on je šel z motiko. Takó idoč je srečal dve lepi ženi. Jedna je bila Sreča, a druga Nesreča. Vprašali ste ga: „Kam ideš, prijatelj?“ Siromak jima odgovori: „Ženi moji dragi! Nesreča me vedno preganja: moji sosedi gredó na polje orat z oralom in živino, a jaz z motiko na rami. Ne vem, kako prehranim sebe in otroke.“ Ženi ste si nekaj tiho na uho zašeptali in rekli: „Darujve mu nekaj!“ Nato reče Sreča: „Mož je tvoj, daruj mu ti!“ In Nesreča mu je podarila deset rubljev in rekla: „Pojdi domóv in kupi si vola!“

Siromak pride domóv in skrije denar v lonec, ki je bil s pepelom napolnen. Druzega dne pride v hišo soseda, zeló bogata kuma, in reče: „Ali nimate malo pepela? Imam zeló umazano perilo.“

„Glejte, ondri v kotu je lonec s pepelom, vzemite si ga,“ dejala je siromakova žena. Ko pride siromak kmetič domóv, ogleda se po hiši in videč, da ni loneca nikjer, vpraša ženo, kam je spravila lonec z denarji. Žena se je jela izgovarjati, da ni znala, da so denarji v lonci. Rekla je: „Prišla je soseda in vzela lonec s pepelom.“

Siromak kmet je šel takój k sosedi in jo prosil, da bi mu dala denarje nazaj. Soseda mu reče: „Verujte mi, da nisem videla nobenih denarjev.“ Kmet je šel k sodniku, a ta mu ni dal pravice. Rekel je: „Ti nisi imel denarjev, a rad bi jili imel po krivici.“ Siromak se je jokal, vzela je motiko in šel novič na delo. Takó idoč, srečal je zopet óni dve ženi. On ju ni spoznal, a ženi ste ga spoznali. Vprašali ste ga kakor prvič, in on jima odgovori takisto. Nesreča mu je podarila dvajset rubljev. Kmetič gre domóv in skrije denarje v pleve v skednji.

Druzega dne pride zopet soseda in prosi plev za teličce. Siromakova žena jej da pleva, ker ni znala, da so v plevah denarji skriti. Kmetič domóv